

2023

Міністерство освіти і науки України

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

Маріупольський державний університет у Києві

Оттавський університет (Канада)

Природничо-гуманітарний університет у Седльце (Польща)

Фракійський університет імені Демокрита (Греція)

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ У КРОС-
КУЛЬТУРНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ»**

16-17 листопада 2023

Збірка тез

Мови та літератури у крос-культурній перспективі: тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16 – 17 листопада 2023 року) / Відповідальні за випуск: О.Педченко, Т. Шелест. Київ: МДУ, 2023. 166 с.

Організаційний комітет

БУЛАТОВА Олена, доктор економічних наук, професор, перший проректор МДУ, голова оргкомітету.

ТРИФОНОВА Ганна, кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов МДУ, заступник голови оргкомітету

ПЕДЧЕНКО Олена, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри прикладної філології МДУ, співголова робочої групи оргкомітету.

ВЕСЕЛОВА Наталія, професор кафедри сучасних мов та літератур Оттавського університету (Канада), член оргкомітету.

БЛАШКІВ Оксана, доктор філологічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету у Седльце (Польща), член оргкомітету.

ГОРОДНЮК Наталія, доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології МДУ, член оргкомітету.

ПИРЛІК Наталія, кандидат філологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри романо-германської філології МДУ, член оргкомітету.

ЛАБЕЦЬКА Юлія, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри грецької філології МДУ, член оргкомітету.

БОДИК Остап, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології МДУ, член оргкомітету.

ГАЙДУК Неллі, кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної філології МДУ, член оргкомітету.

ПОКЛАД Таїсія, старший викладач кафедри романо-германської філології МДУ, член оргкомітету.

політичного дискурсу, йому притаманна низка ознак, серед яких головними можна назвати цілісність, аргументованість, структурованість, абстрактність, комунікативність, раціональність, темпоральність, просторовість, тощо. У XXI столітті активного розвитку набула така лінгвістична галузь, як політична лінгвістика, яка вивчає сферу суто політичної комунікації і засоби боротьби за політичну владу та процеси комунікативного впливу політичних промов на громадську свідомість.

Література

1. Загнітко А.П. «Основи дискурсології». Науково-навчальне видання. К., 2008. 194 с.
2. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс. Текстуалізація реальності. Монографія. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
3. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: [на матеріалах суч. газетн. публіцистики]: монографія. К., 2012. 392 с.

Яна Сичугова,

асистент кафедри прикладної філології
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ПЕРЕКЛАД ЦИТАТ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ПУБЛІЦИСТИЦІ

TRANSLATION OF QUOTES IN FICTION AND PUBLICITY. This article explores the difficulties of translating quotes and their methods of transformation. The main stylistic functions of quotes are described.

Keywords: quote, fiction, journalism, newspaper headlines, translation, transformations of quotes.

Ключові слова: цитата, художня література, публіцистика, заголовки газет, переклад, трансформації цитат.

Вивчення цитати ведеться давно, при цьому цитата піддається дослідженню на різному мовному матеріалі та різних розділах філології. Аналіз наукової літератури дає змогу побачити, що

проблема цитації достатньо добре вивчена у літературознавчому аспекті. Факт використання в мовознавчих працях терміну «лінгвістична цитата» звертає увагу на ставлення до цитати саме як до мовного явища.

Всім зрозуміле слово цитата стало розширювати своє значення, і тепер воно застосовується для номінації будь-якої переклички, що зв'язує пам'ятки культури. Розширення значення поняття відбувається на різних рівнях, на що часом не одразу можна звернути увагу. Це пояснюється не тільки розвитком теоретичної думки, але в першу чергу еволюцією самої мови художнього твору, пов'язаної з ускладненням картини світу та зміною способів втілення свідомості художника.

Будь-який текст, незалежно від тематики, направленості, спеціалізації та інших аспектів, пишеться людьми і для людей. Це повною мірою стосується і перекладених текстів. Тому при перекладі завжди варто максимально забезпечувати, щоб і в перекладеному тексті чітко були передані очікування й претензії, інтереси ті цілі, що містяться у вихідному тексті.

Будь-яке нове явище з часом йде у минуле і стає частиною традиції. Художній текст як частина традиції набуває знакової функції для наступного розгортання літературного процесу. Більш яскраво знакова функція тексту-традиції виявляється в його цитуванні. Особливо поширені літературні твори можуть цитуватися масово. Проте цитування загалом має індивідуальний характер.

У тексті газети цитація є спеціальним поліфункціональним мовним та композиційним засобом вираження домінуючої текстової функції (інформування та впливу).

У сучасних публіцистичних текстах і романах цитати частіше зустрічаються у трансформованому вигляді: трансформація робить стандартну мовленнєву формулу експресивною, сприяє створенню ефекта новизни. Ми виділили наступні способи трансформації цитат: 1) заміщення; 2) усічення; 3) додавання (розширення складу); 4) контамінація. Нерідко ці способи поєднуються.

Заголовки, створені на основі цитат, виконують, разом з загальними функціями інформування і привернення уваги, такі приватні функції, як емоційно-оцінювальну, образну та асоціативну.

Одним із способів маркування цитати є лапки. У такому випадку цитата легко розпізнається, а її значення розширюється та виходить тільки за межі певного стилю. У художніх текстах оповідач та персонаж можуть користуватися цитатою як елементом словника. У такому випадку неатрибутована цитата використовується як первинний засіб комунікації.

При перекладі цитат ми стикаємось з певними труднощами, оскільки переклад цитат являє собою складний та трудомісткий процес, що потребує від перекладача великого словникового запасу й неординарного мислення. Однією із багатьох труднощів може бути особливість вихідного тексту. Від перекладача вимагається передати максимально точно все те, що хотів передати автор цитати. Взагалі для перекладача не має принципового значення, до якої категорії належить та чи інша фраза. Для нього всі вони – «елементи мовної системи». Він повинен уміти виявити їх у тексті та подолати труднощі, що виникли під час їх перекладу. Потрібно мати на увазі, що свідоме чи не дуже використання цитат зустрічається як у публіцистиці, так і у художній літературі не рідше, ніж використання фіксованих словниками фразеологізмів, прислів'їв і приказок.

Література

1. Захід і Схід: Переклади / К.: Дніпро, 1990.
2. Наливайко Д. С. Антологія зарубіжної поезії другої половини XIX – XX сторіччя / Д. С. Наливайко. – К.: Навчальна книга, 2003. – 320 с.
3. Розова І. В. Стилiстичнi особливостi функцiонування авторських цитатiй нix висловлень (на матерiалi англomовних сатиричних творiв XX сторiччя) / І. В. Розова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – № 13 (200), Ч. II. – 2010. – С. 173-180.